

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЧНИХ ПЛАНІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ МІСТ ЯК НАПРЯМ РОЗБУДОВИ ПОТЕНЦІАЛУ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ

У даній статті обґрунтовано необхідність розробки та імплементації стратегічних планів сталого розвитку міст у якості напрямку розбудови потенціалу органів місцевої влади. На прикладі міста Дніпропетровськ розроблено проект типового стратегічного плану сталого розвитку міста.

В даній статті обоснована необхідність розробки та впровадження стратегічних планів сталого розвитку міст у якості напрямку розвитку потенціалу органів місцевої влади. На прикладі міста Дніпропетровськ розроблено проект типового стратегічного плану сталого розвитку міста.

The necessity of development and implementation of strategic plans of the city sustainable development as a direction of local authorities activities improvement is argued in the article. The project of strategic plan of sustainable development of Dnipropetrovs'k is developed.

Ключові слова: сталий розвиток, стратегічний план, децентралізація.

Необхідність децентралізації державних функцій сьогодні вже є визнаним фактом [1], разом з тим існує і чітке розуміння того, що вона буде ефективною тільки за умови «зрілості» та ефективності місцевих органів влади, високого рівня професіоналізму місцевих чиновників, якісного місцевого менеджменту. Отже, на порядку денному стоїть питання розробки механізмів розбудови потенціалу місцевих органів влади.

Проблеми сталого розвитку і ролі центральних та місцевих органів влади у даному процесі досліджуються іноземними і вітчизняними науковцями, зокрема Д.Медоузом [2], Г.Бундтландом, А.Бартлетом, В.Томасом, Г.Дейлі, С.Шмидхейні [3], О.Тарасовою, В.Даниловим-Данильямом, Б.Гаврилішиним [4], М.Згуровським. Цими та іншими авторами розроблені теоретико-методологічні основи забезпечення сталого розвитку, визначена роль органів влади різних рівнів у даному процесі. Разом з тим, існує низка невирішених питань у цій сфері, зокрема визначення дієвих механізмів забезпечення сталого розвитку, розробка напрямів розбудови потенціалу органів місцевої влади.

Метою статті є обґрунтування необхідності формування та імплементації стратегічних планів сталого розвитку міст як напрямку розбудови потенціалу місцевої влади.

Світова наука і практика вже мають певні напрацювання щодо забезпечення сталого розвитку міст і активізації ролі місцевих органів влади у даному процесі. Так, аналіз сучасних моделей управління містами у країнах Азіатсько-Тихоокеанського регіону дозволив виділити декілька головних нововведень, що визначають управління містом як багатофакторний і багатокритеріальний процес [5]: управління містом як ширший процес планування і ведення справ міста, зокрема відносно його непросторових складових; надання прав і повноважень групам мешканців, неурядовим

організаціям, іншим учасникам процесу на місцевому рівні, які сприяють роботі з управління містом; сталий розвиток, що базується на екологічному мисленні та врахуванні поведінки людей в усій їх діяльності щодо розвитку міста, що розглядається у зв'язку із економічною доцільністю цього розвитку і його соціальною справедливістю; ефективне управління на усіх рівнях з акцентом на реальній участі громадськості у прийнятті рішень і прийнятті нею відповідальності не себе.

Наявність сильного взаємозв'язку між децентралізацією і сталим розвитком міст є основою для проведення реформ, що взаємно змінювали б ці два процеси.

Формування та реалізація стратегічних планів сталого розвитку є одним з напрямків розбудови потенціалу місцевих органів влади. Вибір стратегії сталого розвитку міста залежить, насамперед, від системи цінностей городян, орієнтації більшості населення на певні ідеали та оцінки, що забезпечують інтеграцію міського суспільства. Як правило, базовими цінностями сучасних городян є здоров'я, безпека, у тому числі екологічна, добробут, соціальна справедливість, свобода думки та слова. Усвідомлення та оцінка спільних інтересів і ціннісних орієнтирів мешканців міст є основою концептуальної платформи розробки стратегії, що забезпечують сталий розвиток міста.

Основною стратегічною метою діяльності місцевих органів влади є забезпечення покращення життя у місті та росту життєвого потенціалу його мешканців. Здорове, освічене і кваліфіковане населення, високий економічний потенціал, наукомістке виробництво, розвинена транспортна та інженерна інфраструктури, належна забезпеченість житлом, достатня бюджетна база, гнучкий, адаптивний характер місцевого управління, відповідне культурне та інтелектуальне середовище є важливими рисами сучасного конкурентоспроможного міста.

Усі складові якості життя при переході до сталого розвитку повинні бути збалансовані, при цьому необхідно передбачити збереження міських ресурсів для майбутніх поколінь. Отже, у даному контексті доцільно розробляти і забезпечувати реалізацію стратегічних планів сталого розвитку міст України, насамперед її обласних центрів.

Пропонуємо проект стратегічного плану сталого розвитку Дніпропетровська (рис. 1), який у подальшому може стати типовим проектом для формування відповідних планів інших міст-обласних центрів України.

Метою стратегічного плану є стабільне покращення якості життя усіх верств населення Дніпропетровська у процесі сталого розвитку міста.

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ

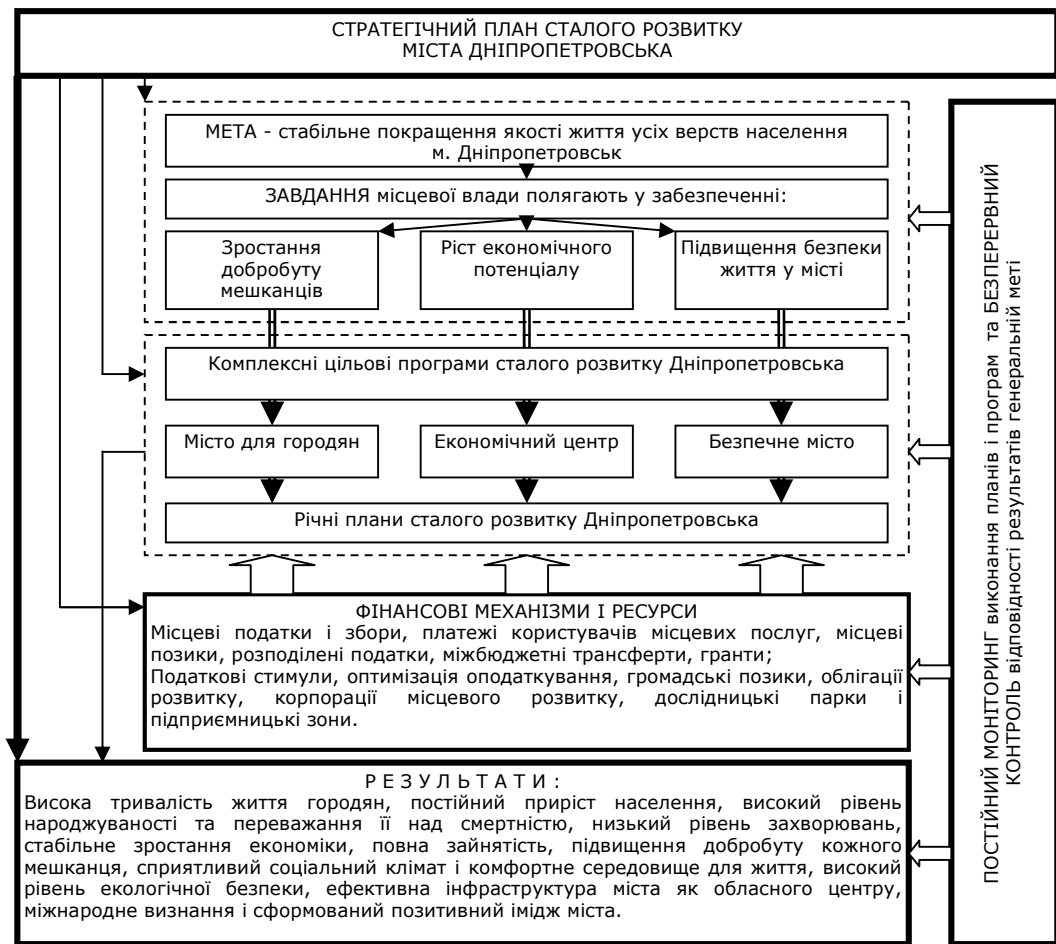

Рис. 1. Механізм реалізації стратегічного плану сталого розвитку міста Дніпропетровськ

Відповідно до поставленої мети виділено три основних напрями діяльності органів місцевої влади: 1) забезпечення зростання добробуту, культурного і духовного потенціалу городян, 2) підвищення економічного потенціалу і покращення якості міського середовища, 3) забезпечення безпеки життя у місті.

Перший напрям передбачає розробку і реалізацію заходів щодо укріплення здоров'я городян, задоволення потреб у житлі, харчуванні, товарах і послугах, забезпечення високої зайнятості, зростання доходів, стійкості соціальних процесів у місті, підвищення освітнього, культурного, духовного рівня мешканців, формування системи безперервної освіти та освітньої мобільності, підтримку ключових наукових шкіл даного регіону, розвиток міжнародних освітніх та наукових зв'язків, формування сприятливого інтелектуального середовища.

Заходи другого напрямку передбачають сприяння забезпеченню зростання

платоспроможного попиту, заохочення інвестицій, розширення доступу до фінансових ресурсів, розвиток транспортної та комунальної інфраструктури, поліпшення житлового фонду і архітектурного обличчя міста, розвиток території міста.

Третій напрям – забезпечення безпеки життя у місті, насамперед екологічної безпеки і охорони довкілля, зниження ризику техногенних і природних катастроф, енергетичної безпеки, протидія розповсюдженню соціальних хвороб, забезпечення охорони внутрішнього порядку.

Інструментами реалізації стратегічного плану слугують комплексні цільові програми і плани соціально-економічного розвитку міста Дніпропетровськ. Отже, для виконання завдань за кожним з вище перелічених напрямів доцільно передбачити реалізацію трьох комплексних цільових програм розвитку міста.

Програма «Дніпропетровськ – місто для городян» містить комплекс заходів щодо підвищення ефективності соціальної політики, покращення демографічної структури населення, вирішення гендерних, молодіжних проблем, створення міграційних механізмів, соціального захисту. Окрім того, слід створити умови для росту ефективності досліджень і розробок наукових шкіл Дніпропетровщини, одержання нових фундаментальних і прикладних наукових результатів, нових моделей і нових технологій для використання у різних сферах життєдіяльності населення міста, створення на території міста структури технополісу, створення інфраструктури розвитку науки, у тому числі проведення потужних міжнародних форумів та конференцій. Підвищення освітнього, культурного та духовного потенціалу мешканців міста забезпечується шляхом проведення заходів з використанням культурного потенціалу міста, створення умов для підвищення рівня культури населення і широкого розповсюдження результатів даної діяльності у різних регіонах України, підвищення конкурентоспроможності професійної освіти у Дніпропетровську, розвиток нових форм професійної підготовки відповідно до найвищих світових стандартів, створення нових ефективних освітніх технологій, визначення шляхів і механізмів формування банків даних і знань з основних напрямків науки, техніки, економіки тощо, створення та інтеграцію аналітичних, інжинірингових, маркетингових центрів.

Програма «Дніпропетровськ – економічний центр України» передбачає конкретні заходи щодо розвитку міста як потужного пасажирського і вантажного транспортного вузла, створення інфраструктури і механізмів розвитку гуртової та роздрібно-торгівлі у місті, заходи щодо створення туристичної й культурно-розважальної інфраструктури, розвитку системи шоу-бізнесу, розвитку у місті фінансових інститутів, що дозволяють йому бути одним із лідерів на валютному і фондовому ринках України, а також передбачає заходи щодо створення у Дніпропетровську елементів столичної інфраструктури, необхідних для ефективного функціонування обласного

центру. Базою сталого розвитку міста і стабільного підвищення життєвого потенціалу є ефективна економіка, що орієнтована на постійне підвищення продуктивності праці, розширення ринків збуту, створення нових продуктів і послуг. Необхідно розробити і реалізувати проекти, орієнтовані на створення на підприємствах Дніпропетровська наукомісткої та високотехнологічної конкурентоздатної продукції, диверсифікувати промислове виробництво міста, реструктуризувати низку крупних заводів, запровадити систему стимулів і підтримки малого і середнього бізнесу з боку місцевої влади. Важливим напрямом є створення системи надання наукових послуг на основі високих унікальних технологій і вже існуючих відомих наукових шкіл, що склалися у місті, широке впровадження сучасних інформаційних технологій.

Програма «Дніпропетровськ – безпечне місто» передбачає систему заходів, що формують єдину міську політику щодо забезпечення безпеки особистості, суспільства, об'єктів життєзабезпечення міста. Особлива увага повинна приділятися екологічній та санітарно-епідеміологічній безпеці, попередженню криміналізації суспільства, пожежній безпеці, безпеці житла.

Окрім досягнення конкретних цілей, що визначені для кожної комплексної цільової програми, їх розробка забезпечить створення єдиної нормативної бази, формування системи міжгалузевої координації, вдосконалення методів управління, раціональне використання матеріальних ресурсів, оптимальне використання інтелектуального потенціалу дніпропетровців, зростання активності та ініціативи населення, розвиток системи стратегічного партнерства.

Наступним кроком на шляху сталого розвитку є розробка річних планів соціально-економічного розвитку, які, у свою чергу, слугують основою для розробки бюджету міста. Річні плани сталого розвитку повинні включати заходи, що пов'язані з вирішенням задач стратегічного плану сталого розвитку Дніпропетровська і заходи, що необхідні для реалізації трьох ключових комплексних цільових програм.

Чи не найважливішим елементом стратегічного плану є визначення належних фінансових механізмів і ресурсів для забезпечення його реалізації. Окрім традиційних способів державного фінансування комплексних цільових програм і щорічних планів сталого розвитку доцільно впроваджувати нові ефективні способи фінансування, зокрема оптимізацію оподаткування, облігації промислового розвитку, створення корпорацій місцевого розвитку та розвитку нової продукції, функціонування дослідницьких парків та підприємницьких зон, створення офіційних та неофіційних ринків і фондів ризикового капіталу, вироблення програм фінансування розвитку. Ці механізми і ресурси насамперед мусять забезпечити залучення у місто зовнішніх і внутрішніх інвестицій та реалізацію на його території великих інвестиційних проектів.

Таким чином, результатами реалізації стратегічного плану сталого розвитку

Дніпропетровська повинні стати збільшення середньої тривалості життя за рахунок якісного покращення здоров'я населення; збільшення чисельності населення і покращення демографічної ситуації у місті; стабільний ріст економіки за рахунок зростання наукомісткого промислового виробництва та ефективного розвитку сфери послуг; повна зайнятість і значне підвищення добробуту мешканців міста; сприятливий соціальний клімат на основі принципів громадянського суспільства і соціального партнерства; екологічна безпека життя у місті; інтеграція Дніпропетровська у глобальні процеси інформаційного, економічного, соціального, екологічного розвитку; сприятливе для життя у місті середовище, у тому числі високий рівень освітніх, інформаційних, культурних, духовних, медичних послуг; ефективна інфраструктура міста як обласного центру. Весь процес розробки і реалізації стратегічного плану, комплексних цільових програм і щорічних планів сталого розвитку повинен супроводжуватися постійним моніторингом виконання і безперервним контролем відповідності одержаних результатів початковій меті стратегічного плану.

Успішна реалізація стратегічного плану залежить від якості місцевого державного управління, ефективності управлінських механізмів, наявності відповідних ресурсів для сталого розвитку міста, чіткої взаємодії громадян і органів місцевого самоуправління, що базується на принципах стратегічного партнерства.

Список використаних джерел:

1. Литвин В. Регионализм в политическом измерении: украинские реали // Пенсионный курьер. – 2010. – 12 ноября. – №46 (392). – С.3-5.
2. Meadows D.H., Meadows D.L., Panders J., Behrens W.W. The Limiting to Growth. - N.Y.: Potomac, 1972. – 207 p.
3. Шмидхейни С. Смена курса. Перспективы развития и проблемы окружающей среды: подход предпринимателя: Пер.с англ. / Шмидхейни Стефан; Совет предпринимателей по устойчивому развитию. – М.: Геликон, 1994. – 384 с.
4. Гаврилишин Б. До ефективних суспільств: Дороговкази в майбутнє: доп. Римському Клубові / Б.Гаврилишин; упоряд. В.Рубцов. – Вид. 3-тє, допов. – К.: Унів. вид-во ПУЛЬСАРИ, 2009. – 248 с.
5. Вихман Р., Каниинда А. Связь децентрализации с развитием городов // Дебаты Хабитат. – Т.8. – №1. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://vasilievaa.narod.ru/mu/unhabitatmoscow/debat_8_1.htm#3